SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1786

av Gustaf Lantz m.fl. (S)

Ge personer inom alla yrkesgrupper möjlighet att ta politiska uppdrag genom en rättvis ersättning av förlorad arbetsförtjänst

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att förtroendevalda i kommuner och regioner har rätt till ersättning för faktisk förlorad arbetsinkomst vid fullgörande av politiska uppdrag, inom ramen för befintliga finansieringsprinciper, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den svenska demokratin bygger på att människor från samhällets alla delar har möjlighet att engagera sig politiskt och ta på sig förtroendeuppdrag. Kommuner och regioner fattar beslut som påverkar människors vardag, och det är därför avgörande att de folkvalda församlingarna speglar befolkningen vad gäller erfarenheter, yrken och livsvillkor.

Trots detta finns det i dag bestämmelser och tillämpningar som riskerar att skapa ekonomiska hinder för politiskt deltagande. Ett exempel är när kommuner inför begränsningar för ersättning för förlorad arbetsinkomst, såsom ett tak på maximalt åtta timmar per dygn. En sådan begränsning innebär att personer som arbetar längre arbetspass inte får full kompensation när de deltar i politiska uppdrag.

Konsekvenserna drabbar inte alla lika. Inom många arbetaryrken är långa arbetspass vanliga. Undersköterskor, vårdpersonal, industriarbetare, transportanställda och handelsanställda kan regelmässigt arbeta pass som överstiger åtta timmar. För dessa grupper innebär ett ersättningstak att ett politiskt engagemang medför en direkt ekonomisk förlust.

Enligt 4 kap. 12 § kommunallagen har förtroendevalda rätt till skälig ersättning för de arbetsinkomster och ekonomiska förmåner som går förlorade när uppdraget fullgörs. Av förarbetena till bestämmelsen, bland annat proposition 1990/91:117, framgår att syftet varit att ingen medborgare av ekonomiska skäl ska behöva avstå från kommunala förtroendeuppdrag. Regeringen framhöll särskilt vikten av att privatanställda och företagare ges likvärdiga möjligheter att delta i det politiska arbetet.

Lagens krav på "skälig ersättning” behöver dock förtydligas för att förtroendevalda ska ges samma förutsättningar att fullfölja sina uppdrag även i praktiken. Kommunala regler som begränsar ersättningen till ett visst antal timmar riskerar att utestänga grupper som redan är underrepresenterade i politiken. Detta leder till att ekonomiska förutsättningar, snarare än vilja och kompetens, avgör möjligheten att ta politiskt ansvar.

En representativ demokrati förutsätter att människor oavsett yrke och inkomstnivå kan engagera sig politiskt utan att drabbas av ekonomiska förluster. För att stärka den lokala och regionala demokratin bör lagstiftningen därför förtydligas så att ersättning för faktiskt förlorad arbetsinkomst ska utgå när förtroendevalda fullgör sina politiska uppdrag.

Gustaf Lantz (S)

Ylva Stadell (S) *Åsa Andersson (S)*